

Habruta Night

This Tuesday

4.14.19

@

9 PM

In the times of the Gemara, it was common to use a messenger, known as a שליח. In modern times, we have employees, salesman, brokers.

The discussion we will present today is, any courtesy offered to the agent, belongs to who- the agent or the owner,

Vouchers that are offered such as points and miles belong to?

All the cases we will bring there will be

A] the purchaser (buyer)- ראוּבֵן

B] the agent- שִׁמְעוֹן

C] the merchant (seller)

Case 1: The agent bought it for cheaper, who gets the savings? The purchaser.

מסורת חש"ס
עם הוספות

(א) ע"י ר"ש ספ"י ודמאי מהירושלמי (גלויני חש"ס), (ב) [מסכת יב:], (ג) [פ"י מופי וחסיד לר' ד"ה אלף מפעיר], (ד) מפעיל דף כ פ"ט, (ה) מפעיל י: קדושין מז: מדרס נד. מפעיל כ, הוא בריש פ"ח בשינוי קצת וכמו שצ"ח בהנהגה הבר"ה (רש"י), (ו) לקמן צט: (ז) שם ע"א וצ"ב, (ח) ק. ד"ה אפר, (י) צט, (כ) סודיה אלמנה, (ל) ע"י ב"מ קט וצ"ב, (מ) באן הלכה ד' (פ"ט) וצ"ח ע"י הלכנו אין לשון זה בירושלמי, וצ"ח מהרש"א, (ז) ב"מ יב, (ח) ב"מ י ע"א.

אלמנה גיזונת פרק אחד עשר כתובות צח:

עין משפט
נר מצודה

ל"ד א מ"י פ"ח מהל' שולחן ה"ל ה סנה ע"ש סנ ע"ש ח"ת ס"י קטב ספ"י ו: ל"ה ב ג ד מ"י פ"ח מהל' מפעיל ה"ל ה סנה ע"ש ר':

באן שנה רבי. גמשתמי למדנו רבי: הבל' לבעל המעות. השולח שלוחו לשוק לקמורה ולקח חול המעות ולא מצי למימר חנה ארוזי: בדתניא. דליכא פלוגתא דמנאי צהא מילתא ומסקנא שמעין דדבר שאלן לו קצנה אית ליה לר' יוסי הכל לבעל המעות וסתם לן רבי גמשתמי דהכא כר' יוסי דמתניתין נמי דבר שאלן לו קצנה הוא דכל קרקע נמכר באומדן זה נפשות זה צוקר: דוסיפו לו אחת יתירה. נחפסחא דמסכת דמאי (ה) ה"א: שיש לו קצבה. כגון קטמת הנמכר נחנות נמדה מלל כלי נפרוטה"ל אם הוסיפו אחת יתירה חולקין דמיתה הואי יס' לומר לשלם נחנה וס' לומר לבעל מעות נחנה: דבר שאין לו קצבה. כגון עליה וחלוק ויכר הנמכרים באומדן"ל פעמים מוזמר למכור חול ופעמים צמאוס הכל לבעל מעות שאלן כאלו נחנה אלא מכר: אמר ליה ובינ' ל' ליתבא. אמר

כדי דמי הספך מכלל דעטול מקח לרבי יוסן הו' ככדי דמיהן וי' הלי גוונא מפרש ר"ת הא דאמר רב נחמן צהאב (ב"מ דף נ. וס) הדא אמרה"ל אונאה אין להן דעטול מקח יס' להן לאו דומיא דמטלטלין דיתר משמות אלא נחלי כגון שזה מאתים נמנה אלא נפחות אפילו שזה פרוטה המקח קיים והא דפסקין צהמקבל (ס' קת.) וכן נמאחיס ושה מנה אמר נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא מאתים אלא מעט נפחות דמאחיס הו' דעטול מקח לרב נחמן דפרשיית ומאי דגריס ר"ת גריס האיש מקדש (קדושין דף טז: וס) כמו שאפרש לקמן"ל והא דקאמרת יתר משמות נטל מקח לא אמרן אלא נמטלטלי אלא נמקרקעי אין אונאה לקרקעות אפילו דיתר משמות עד החלי דפרשיית והא דקא"ל יוסן דירושלמי אם היה דבר מופלג יס' לו אונאה לאו דוקא דהוא הדין דעטול מקח דפרשיית וטעמא דנמקבלה כחוצה גבי מכירה שזה

Case 2: Extra item: Beraita: If an agent bought something, and the seller gave a bonus item:

- R. Yehudah:** the agent keeps it
- R. Yosi: it depends:** If the sold item has a set price, they share the extra one. If the price varies, the one who sent him keeps it.

(Rav Papa): The Halachah is, if the sold item has a set price, they share it. If the price varies, the one who sent him keeps it.

	No set price	Set price	
	-	Agent	ר' יהודה
Set price- it's a gift and we aren't sure who deserves the gift	Owner	Split	ר' יוסי
No set price its part of the sale. The owner of the money got the deal.			

Rashi explains **set price**- “a dollar worth of beans” and he gave more (gift).
No set price- suit/shirt or vegetables bought by weight, which can be discounted, so if you are not sure it's a gift or a discount. We consider it a discount and it goes to purchaser.

הכל לבעל המעות — **Here, in our Mishnah, Rabbi** ^[1] **has taught** — that **all** windfall monies received by an agent belong **to the owner of the purchase money**, i.e. the principal in the case (the sender or buyer himself). ^[2] This issue — whether the agent or the principal acquires the extra money — is, in fact, the subject of a dispute between Tannaim, ^[3] כדתניא — **as was taught in the following Baraisa:** ^[4] הוסיפו לו אחת יתירה — If an agent was sent to purchase produce and **THE SELLER ADDED FOR HIM ONE EXTRA** item of produce, הכל — the law is that **ALL** the additional produce belongs **TO THE AGENT**. דברי רבי יהודה — **These are THE WORDS OF R' YEHUDAH.** ^[5] רבי יוסי אומר — **However, R' YOSE SAYS:** חולקין — **[THE PRINCIPAL AND THE AGENT] DIVIDE** the additional produce evenly. ^[6]

The Gemara clarifies R' Yose's opinion by contrasting it with another of his rulings: הכל לבעל — **But it was taught in another Baraisa:** רבי יוסי אומר — **R' YOSE SAYS:** הכל לבעל — **ALL** profits acquired by an agent belong **TO THE OWNER OF THE MONEY**, i.e. the principal. This Baraisa apparently contradicts the first Baraisa, where R' Yose rules that the principal divides the additional produce with his agent! — ? —

The Gemara reconciles the two rulings:

באן בדבר שיש לו — **Rami bar Chama said:** לא קשיא — **It is not difficult.** באן בדבר שאין לו קצבה — **Here** in the first Baraisa, where R' Yose rules that the profits are evenly divided, we are dealing **with an item that has a fixed** price, ^[7] קצבה — **whereas here** in the second Baraisa, where R' Yose rules that the entire profit belongs to the sender, we are dealing **with an item that has no fixed** price. ^[8] Hence, in the first case of our Mishnah, where the widow sold land for more than its actual market price, R' Yose would rule that the entire windfall belongs to the principal (i.e. the heirs), since land does not sell at a fixed price. Rabbi thus authored our anonymous Mishnah in accordance with R' Yose's view.

The Gemara now rules on the matter:

דבר שיש לו קצבה — **Rav Pappa said:** הלכתא — **The law is** as follows: קצבה — **In the case of an item that has a fixed** price, חולקין — **we divide** the windfall between the principal and the agent; דבר שאין לו קצבה — **in the case of an item that has no fixed** price, הכל לבעל המעות — **all** the windfall belongs **to the owner of the purchase money.** ^[9]

The Gemara questions the necessity of Rav Pappa's ruling:

מאי קא משמע לן — **What is [Rav Pappa] teaching us?** ^[10]

The Gemara answers:

שינויא דשינויא — **Rav Pappa** means to inform us that **the resolution that we taught** to reconcile the two dicta of R' Yose **is** indeed **a correct resolution.**

Set priced items, they split:

What is the reason we divide?

רש"י- דמתנה הואי יש לומר לשליח נתנה יש לומר לבעל מעות נתנה

RASHI explains that the reason for this distinction is as follows. If the item has no set price, whatever the seller gives is worth the money given in return for it. If, on the other hand, the item has a set price, when the seller throws in extra items (knowing that the money paid is not enough to cover the extra items at their set value), he clearly has intention to give them as a gift -- either as a gift to the agent or to the owner. Since there is a doubt as to whom the gift was given, they split it.

According to this, if the gift is explicitly to the agent, he can keep it. So, if the seller says I'm gifting the agent, the agent can keep it.

רי"ף- הואיל ובאתה לו הנאה על ידי בעל הבית חולק עמו ואפילו אם נתן בפירוש המוכר לשליח

Rif and Rosh (11:15): Since the agent **benefited** through the **owner's money**, they share the profit, they both are responsible for the profit: the agent because he negotiated the deal with the seller, and the sender because it was his money with which the deal was made [Produce can be something with a fixed price: If you say give me a dollars' worth and the seller gave more, they share it.]

According to this, it has nothing to do with the seller's intention. Since the agent bought with the purchasers' money, the agent can't take all the reward.

Recap:

- if there is no set price it goes to the owner
- If there is a set price, (which means it was a gift) that's when we would divide between agent and purchaser.
- Rashi and the Rif argue if the seller said "I want to give it to the agent"

Halacha:

(PAGE 12 HAS ACTUAL PAGE)

מֵרֵן- הִיָּה הַשַּׁעַר קָצוּב וַיְדוּעַ וְהוֹסִיפוּ לְשַׁלֵּיחַ בְּמִנִּין אוֹ בְּמִשְׁקָל אוֹ בְּמִדָּה כָּל שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ הַמוֹכְרִים הִרִי הוּא שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְחוֹלֵק הַתּוֹסֶפֶת הַשְּׁלִיחַ עִם בַּעַל הַמַּעוֹת וְאִם הִיָּה דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת

If you are purchasing an item with a set price and the seller offers a bonus, they divide it. If there is no set price, then it goes to the purchaser.

Maran holds like the Rif- always divide, even if explicit says to the seller.

קִצּוֹת הַחוּשׁן- אֲבָל אִם נֹתֵן בְּפִירוּשׁ לְבַעַל הַבַּיִת- הַכֹּל לְבַעַל הַבַּיִת

If it was understood, that it was a discount for the owner, then it would belong to the purchaser alone.

הִיכָא שְׁטוּעַן שְׁלִיחַ שֶׁהוּא הֵהָנִהוּ לְמוֹכֵר מִשּׁוּם הִכִּי נָתַן לוֹ וְדָאִי הַכֹּל לְשַׁלֵּיחַ

If the agent says, it's because of something I did for him that he's discounting me, then it belongs to the agent. For example: I have an account with the store and they give me credits because of my yearly purchases, and I used my rewards towards this purchase.

מֵרֵן- רָאוּבֵן שָׁלַח אֶת שְׁמַעוֹן שִׁיקָח לוֹ בִּגְד בְּהִקְפָּה וְכִשְׁהִגִּיעַ זְמַן הַפְּרָעוֹן נָתַן לוֹ אֶת הַמַּעוֹת לְפָרוּעַ וְנִמְצָא שֶׁהַמוֹכֵר שָׁכַח צָרִיךְ לְהַחֲזִירָם לְרָאוּבֵן וְאִינוּ יָכוֹל לֹמַר אֲנִי רוֹצֶה לְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם וְלְהַחֲזִירָם לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים

If Reuven asked Shimeon to buy him a coat on credit and when the time came to pay, Reuven gave the money but the seller forgot about it, the agent must give Reuven back his money and he can't say, I want to make a kidush hashem and pay anyways (because its not your money to do that)

Case to ponder: If I asked you, to use your credit card to make a purchase and the merchant never charged the card, can I still charge you for the order? Seems like from here No, because you never got charged.

So far, we have been discussing purchases with bonuses.

Case 3: Discount 20% off

Question: A woman sent her friend to go purchase an electrical product from America, for \$150 dollars. When the friend got to the cashier, ready to pay. The store owner recognized her and said I'll give you 20% off (\$30). It only costed 120 dollars. The question is who deserves the 30 dollars.

שאל נשאלתי ע"י חתני הרב רחמים סרדס שליט"א עובדא
הוה באשה שנשלחה ע"י חברתה לקנות לה מוצר חשמלי
בחר'ל ומסרה לידה סך של מאה וחמשים דולר. כאשר נגשה
האשה לחנות בחר'ל לקנות את המוצר אמר לה המוכר אשר
הכירה כי אמנם שווי המוצר הוא מאה וחמישים דולר אך מ"מ
נעתר למענה לעשות לה הנחה של שלשים דולר כך שתקנה
את המוצר במאה ועשרים דולר בלבד.
השאלה הנשאלת מי תהא זכאית בשלושים הדולרים של
ההנחה האם האשה השליחה שלמענה נעשתה ההנחה, או
האשה המשלחת שהיא בעלת המעות, או שמא יחלוקו.

This seems clearly the case of dispute between Rashi and the Rif since the owner explicitly gave the discount for the agent not for the purchaser- according to Rashi it should belong to the messenger.

ג) ולכאורה בג"ד שנתן המוכר את ההנחה במפורש לטובת השליח באנו למחלוקת
רש"י והרי"ף דלרש"י הסובר דטעם מה שחולקים המשלח והשליח הוא מכח ספק
האם נתן את המתנה לטובת השליח או לטובת המשלח כתב הר"ן דכל שאומר
במפורש שנותן לטובת השליח הוי ידיה וכן פסק הרמ"א. ואילו לפירוש הר"ף
דהטעם שחולקים הוא מפני שכל"ז בא לשליח כתוצאה ממעותיו של בעל המעות כתב
הר"ן דאפי' במפורש לטובת השליח יחלקו, והכי פסקו הש"ך הט"ז והנתיבות וכן נראה
ממרו"ן הב"י, וגם לפי כללי הפסיקה היכא דהרי"ף והרא"ש מסכימים לדעה אחת.

Response: since the agent used the purchasers' money, the savings all belongs to the purchaser and they don't even split it. Why?

תשובה: אף שעשיית ההנחה היתה לטובת השליחה מ"מ כיון
שלא מדובר בשליחה שקנתה במעותיה ואח"כ באה למכור את
החפץ למשלחת, אלא מדובר כשכל העסקה נעשית במעות
המשלחת, על כן מותר המעות דינם לחזור לבעליהם בכל ענין.
וכן בג"ד מותר השלשים דולרים יחזרו למשלחת.

א) ואולם כד מעיינת שפיר אין הגידון דומה לראיה דהתם מיירי שנתן הנותן תוספת לשליח ואמרינן דבדבר קצוב יחלוקו, ובמפרש הוי פלוגתא דרש"י והרי"ף וכנ"ל, אבל בנ"ד אין דיון על תוספת שבאה מהמוכר לשליח אלא על מותר המעות שהם של המשלח ושנשארו כתוצאה מההנחה שעשה המוכר אמנם לטובת השליח, אך מ"מ המעות הם של בעליהם ובוזי"ל דלכו"ע יחזרו המעות לבעליהם.

In the case of the Gemara, they gave an extra item, so we consider it a gift, once there is a set price. But here even with the set price, it just costed less money (there is no extra money) which means the 30 dollars still belongs to the original owner, it never got used. If the agent would use his own money, he can choose to buy it for himself at 120 and sell it for 150.

Halacha: it belongs to the owner. Since its **his money** that comes back.

Case 4:

Mistake:

א' (ע' גד"מ דכ"כ לדעת רש"י) בא י' [כג] משלח שלוחו לקבל מעות מהעכו"ם ה' וטעה העכו"ם ונתן לו יותר כב' (יג) (יד) יא' הכל [כג] לשליח: הנה [כד] ודוקא שידע השליח צטעות קודם שצאו ליד המשלח יצ' ה' אצל אס לא ידע צטעות ההוא ונתנו ליד המשלח כג' (יד) (טו) הכל ו' של

If I send a messenger to pick up money from a gentile and the gentile gave extra- it goes to the messenger. Since the extra money is like a lost object found and picked up by the agent.

But if they only realized after the sender got the money. Then the sender keeps it and not the messenger.

Case 5: Duty free: Question: Reuven knows Shimeon is going to America. He gives him 100 dollars to purchase cologne from the duty free. Shimeon went to purchase and it was \$112 but when you buy 4, you'll get the fifth one free. Shimeon went and paid the extra 12 dollars. He came back to Israel gave him four and asked him for 12 dollars and also told him the 5th bottle store. Reuven felt it was his since it's his money, Shimeon says it's mine, because duty free is for travelers.

שאלה: ראובן ידע מחבירו שמעון כי עומד הוא לטוס לחו"ל. נתן ראובן לשמעון שטר של מאה דולר ובקשו כי יקנה עבורו בקבוק בושם ב"דיוטי פרי" (קניה פטורה ממס). כשניגש שמעון לקנות את הבושם התברר לו כי מחירם 112 דולר, ואולם קיים מבצע שעל כל 4 בקבוקים מקבלים חמישי חינם. הוסיף שמעון 12 דולר משלו וקנה את חמשת הבקבוקים. כשחזר לארץ סיפר שמעון לראובן כי ארבעת הבקבוקים עלו 12 דולר נוספים, וע"כ בקשו להשלים את התוספת. יחד עם זאת סיפר לו כי קיבל בקבוק חמישי חינם במבצע. כששמע זאת ראובן טען כי הבקבוק במבצע מגיע לו מאחר ושמעון לא התכוון לקנות עבור עצמו אלא עבור המשלח בעל המעות. ואולם שמעון טוען כנגדו כי הקניה ב"דיוטי פרי" מיועדת לנוסעים בלבד, ונמצא שתוספת הבקבוק החמישי נזקפת לזכותו בלבד.

Who's right?

Response: The Magen Abraham writes that today, most discounts and promotions are not to the individual, rather for the purchaser (the money man). Since the seller is explicit that he wants to give it to the purchase, it's not a question that it belongs to the purchaser.

 דעתו על בעל המעות. אך מבצע הנועשה שבכל קניה של 4 מקבלים 1 בחינם, מיוסד בעיקרו על המעות שניתנו ע"י בעל המעות, אלא שבאופן כללי כל הרכישה ניתנת עבור הנוסעים בלבד, וע"כ נראה דבכה"ג הר"ל זה וזה גורם – בעל המעות שמכוחו מתיסד המבצע, והשליח הנוסע שלטובתו נעשית המכירה. וע"כ נראה דלכר"ע יחלקו המשלח והשליח בבקבוק החמישי, וזאת לאחר שישלים המשלח את דמי הקניה בתוספת ה- 12 דולר שהלווהו השליח.

But there is only one catch, in this case and that is since the duty free is for travelers- which makes Shimeon the traveler has an input in this purchase for that reason they split.

Halacha: it should be divided since the agent has an input, unless the purchases using his own money.

Case 6: If someone is putting together a group rate for a hotel and they offer that if he books 9 rooms, he will get the 10th room for free.

Can he take the room?

פינה

חלק ב - חושן משפט - סימן קעג

א בן

שליח שקיבל הנחה

בבבולל מסויים התחילו בלימוד מסכת
חדשה בתחילת ה"זמן". אחד
האברכים הודיע שהוא מוכן לקנות
גמרות עבור מי שרוצה בכך. כמה
אברכים נתנו לו כסף שיקנה עבורם.
מחיר כל כרך הוא שלשים שקל, אולם
מכיוון שקנה עשר גמרות קיבל הנחה
במחיר. מעתה נסתפקו חברי הכולל למי
שייך הרווח, האם הוא לשליח שגמר
המקח, או שצריך לחלקו בין כולם כי
ההנחה ניתנה להם.

Case 7: in a Kollel they started a new masechet, each person needed a gemara, so one person offered to buy for all. Since he was buying 10 gemarot he got a discount, who deserves that discount?

ומכל האמור ומדובר נוטים הדברים
למסקנה, שיחלקו בהנחה הקונה עם
השולחים, חציה לקונה וחציה לשולחים.

Since they both have an input they should divide. He dealt with purchasing and it was their money.

Hotel case:

If the room was all discounted, it's not a question that it gets split evenly and he can't charge more of a price but over here that they are offering him a free room and they know the other guys, perhaps it should go to him.

If they say because you are working so hard and getting us customers than it would like them saying, we explicitly want to give it to you. Which is a dispute between rashi and the rif. But if they are saying because you took 9 rooms here is the 10th then we say, that since it was their money that got them the room, they should split it.

Case 8:

Someone gave the agent money to get him a service and I ended up getting it for free. Can the agent keep the money?

בשמחה נישואין היה אמור להגיע רב נכבד שממתין בביתו שיבאו להסיעו לשמחה. ניגש בעל השמחה לראובן וביקשו לצאת ולהזמין מונית להביא את הרב לשמחה ונתן לו כסף כדי לשלם למונית. כאשר יצא ראובן להזמין מונית פגש בחוץ את שמעון חבירו שיש לו מכונית, והיות ששמעון הוא ידידו הקרוב הסכים להביא את הרב לאולם במכוניתו בחינם. עתה שואל ראובן אם מותר לו לקחת את הכסף שנתן לו בעל השמחה לעצמו, באמרו שודאי לו שאילו ביקש בעל השמחה עצמו משמעון את המונית הזו לא היה נעתר לו, רק לראובן שהוא ידידו הסכים לעשות בקשתו, או שצריך להחזיר לו את הכסף.

תשובה

בנוגע לאופן הראשון, ודאי שכל המעות חוזרים לבעל השמחה ואין לראובן שום זכות להחזיק בהם, אא"כ בתחילה אמר שמעון לראובן שיעשה כן תמורת שכר ולבסוף אמר לו שמוחל לו על התשלום, שאז זכה השליח במעות.

Case 9: Someone asked you to get a car service for someone and he gave you money, you ended up finding someone outside who can drive the person for free. Do you have to give back the money?

If you didn't end up using the money, it goes back to the owner, unless you were charging for the service.

Case 10: remaining to be answered:

If a salesman is going on a business trip and due to an accident on flight, they offered all passengers a voucher for a free flight in the future. The salesman is excited as he can now go on a vacation. After telling his boss, the boss claims that it must be used for a business trip. Who is right?

מאירת עינים

[illegible]